

Edward Rymar

Duchowni Gorzowa i Kostrzyna w Repertorium Germanicum i Repertorium Poenitentiariae Germanicum

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 14, 283-288

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Edward Rymar
Pyrzyce

**Duchowni Gorzowa i Kostrzyna
w *Repertorium Germanicum* i *Repertorium Poenitentiariae
Germanicum***

U schyłku XIX w. rozpoczęto rejestrowanie zasobów archiwów Stolicy Apostolskiej dla okresu od początku wielkiej schizmy kościelnej (1378) do 1471 r., dotyczących diecezji niemieckich (Cesarstwa sprzed I wojny światowej); przy czym do tego obszaru wliczono archidiecezję gnieźnieńską i diecezję kamieńską. Próbnym tom zawierający dokumenty z pierwszego roku pontyfikatu Eugeniusza IV w formie ułożonych chronologicznie rejestrow, wydano w Berlinie w 1897. Po dyskusji zarzucono koncepcję na rzecz innego układu. Od 1916 rejestry wydawane są przez Niemiecki Instytut Historyczny (Deutscher Historischen Institut, DHI) w Rzymie¹. To rejestry kierowanych do Stolicy Apostolskiej suplik osób duchownych i świeckich, decyzje kurialne w sprawie obejmowania prebend kościelnych, werdykty papieskich audytorów w sporach o różne beneficja, w sporach osób duchownych ze świeckimi etc. Kwerenda objęła rozproszone dokumenty Archivum Secretum Vaticanum, rzymskie w Archivio di Stato, inne instytucje przechowujące archiwalia papieskie (także w bibliotekach: watykańskiej, we Florencji).

Przed drugą wojną światową wydano t 1–3 i weszły one szeroko do obiegu naukowego. Potem jeszcze wydano rozległy t. 4 w Berlinie w 1941/43 (litery A-H) i 1957/8 oraz ciąg dalszy w Tübingen w 1979 r. Tymczasem oczywiście wykruszała się kadra, po nieraz wieloletniej przerwie dochodzili nowi profesjonalni pracownicy archiwalni, wznawiając prace. W latach ostatnich zintensyfikowano prace, wydając od 1991 w Hildesheim, w Zürichu, ostatnio w Tübingen ponownie tomy:

1 za lata 1378–1394 (Klemens VII) w 1991,
2 za lata 1378–1415 (Urban VI, Bonifacy IX, Innocenty VII, Grzegorz XII) w 1991,
3 za lata 1409–1417 (Aleksander V i sobór w Konstancji) w 1991,
oraz kolejne tomy nowe:

VI za lata 1447–1455 (Mikołaj V) w 1985,
t. VII za lata 1455–1458 (Kalikst III) 1989,
t. VIII za lata 1458–1464 (Pius II) w 1993,
t. IX za lata 1464–1471 (Paweł II) w 2000 r,

Tom V za lata 1431–1447 (Eugeniusz IV) i tom X (czasy Sykstusa IV) są w przygotowaniu.

1 Pełny tytuł kolejnych tomów: *Repertorium Germanicum: Verzeichnis der in den päpstlichen Registern und Kameralakten vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien vom Beginn des Schismas bis zur Reformation*

Równolegle DHI wydaje rejestry penitencjarne dotyczące kar kościelnych i pokut (dalej: RPG)². Do tej pory wydano pięć tomów za lata 1431–1471³.

RG i RPG nie są wydawnictwami źródłowym, lecz swego rodzaju indeksem do archiwaliów papieskich, podającym w silnie skróconej formie informacje o treści cytowanych materiałów. Należy jednak pamiętać, że większość źródeł papieskich sporządzana była według ściśle określonego formularza i dlatego w praktyce można korzystać z RG i RPG jak z edycji źródłowej.

Zasób ujawnia kilka nieznanych dotąd duchownych mających beneficja w Gorzowie w diecezji kamieńskiej i w Kostrzynie w diecezji lubuskiej. Warto więc dane te wprowadzić do obiegu naukowego. By uniknąć wielkiej ilości przypisów dane zaczerpnięte z repertorium (w skrócie jako RG, RPG) przytoczymy bezpośrednio w tekście, podając kolejny tom oraz szpaltę (w pierwszych tomach) lub numer rejestru (z tomów nowych RG i w RPG).

Archidiakoniat gorzowski

Ziemie gorzowska i myśliborska po 1266 r. należały do młodszej linii margrabiów z dynastii askańskiej, którzy w uzgodnieniu z biskupem kamieńskim tworzą tu początkowo prepozyturę, dzieląc ją następnie (w 1290 r?) na prepozyturę myśliborską i gorzowską⁴. Prepozyt sprawował nadzór i sądownictwo nad duchowieństwem okręgu, zbierał dziesięcinę dla biskupa. Margrabia Albrecht III ratyfikował 2 II 1297 r. układ zawarty między swym kapelanem Hermanem, zarazem prepozytem i plebanem gorzowskim, a radą miejską Gorzowa. Każdorazowy posiadacz prepozytury i parafii miał odprawiać mszę poranną w „domu św. Ducha”, zatem w kaplicy szpitalnej przed Bramą Młyńską poza murami (*capella S. Spiritus extra muros*, 1337, 1492). Rada zobowiązana za to była do określonej daniny zbożowej dla „św. Ducha”⁵. Widocznie szpital i kaplica św. Ducha nie należały do parafii, toteż Herman przyjął obowiązki duszpasterskie za specjalnym wynagrodzeniem dla siebie i następców. Tenże prepozyt Herman obok prepozyta myśliborskiego Jana był świadkiem czynności prawnej margrabiego 15 V 1298 r. podczas zjazdu w Myśliborzu. Miesiąc później Albrecht III ufundował kolegiatę w Myśliborzu, nadając jej również prawo patronatu nad kościołem parafialnym w Gorzowie⁶. Prepozytura stała się częścią kapituły kolegiackiej i po 1300 r., kiedy to wystąpił ów prepozyt Herman jeszcze obok Jana określonego 2 lutego prepozytem z Myśliborza i 22 maja dziekanem kościoła myśliborskiego, poprzedzając go już o niej nie słyszymy. Herman już 2 VI 1300 r. wystąpił w charakterze prepozyta myśliborskiego, natomiast 10 i 19 XI 1300 r. kapelanem margrabiego Albrechta III (zmarłego 4 grudnia)

2 *Repertorium Poenitentiarie Germanicum. I. Verzeichnis der in den Supplikenregistern der Pönitentiarie vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches*

3 T. I (Eugeniusz IV 1431–1447), Tübingen 1998, t. II (Mikołaj V 1447–1455), Tübingen 1999, t. III (Kalikst III 1455–1458), Tübingen 2001, t. IV (Pius II 1458–1464), Tübingen 2001, t. V (Pawel II 1464–1471), Tübingen 2002

4 Tak R. E c k e r t, *Geschichte von Landsberg a.d. Warthe, Stadt u. Kreis*, Landsberg 1890, s.26, z powołaniem układu margrabiów linii starszej z biskupem Jaromirem z 1290 r. *Codex diplomaticus Brandenburgensis* (dalej: CDB), hrsg. A. F. R i e d e l, Berlin 1839–1868, B I, s. 195, który przecież nie dotyczy tego obszaru. Autor zresztą już na 1270 r. niewolniczo za *Kroniką wielkopolską* datował przeniesienie prepozytury z Santoka do Myśliborza.

5 *Regesten der Markgrafen von Brandenburg aus Askanischem Hause*, bearb. H. K r a b b o, Leipzig 1910–1933, nr 1664, zob. też E. R y m a r, *Prepozytura i archidiakoniat w Gorzowie*, Trakt 1997, nr 11, s. 42 n.

6 CDB XVIII, s.443.

jest Jan *de Landesberch*⁷. Trudno jeszcze dociec, kim poza tym był ów Jan. Następcą na probostwie (prepozyturze?) w Gorzowie po awansie Hermana w kapitule myśliborskiej?

W XIV w. przybywało parafii wiejskich, co wymagało rozwoju i doskonalenia administracji diecezjalnej. W 1374 r. Stefan Krisow, kanonik kapituły kolegiackiej myśliborskiej z tytułem oficjała myśliborskiego, wspólnie z gorzowskim plebanem, toczył spór z biskupem poznańskim o jurysdykcję nad kościołem św. Jerzego w Gorzowie – Zamościu. Jednak w 1376 r. przy fundacji ołtarza św. Mikołaja w kościele parafialnym w Gorzowie na czele świadków z tytułem oficjała w Gorzowie, poprzedzając kanonika Krisowa wystąpił Jan **Strogebir**, pleban z podgorzowskiej Baczyny⁸. Strogebir to najwyraźniej poprzednik późniejszych archidiaconów gorzowskich. Należy go zatem identyfikować z Janem Srenop, który jako *officialis prepositure opidi Landesberg* wystąpił 8 V 1373 jako świadek w Wawrowie na protokole uzgodnień w sporze między plebanem i prepozytem Gorzowa Mikołajem Murmeisterem i plebanem św. Jerzego⁹.

W statutach kapituły kamieńskiej z około 1385 r. wzmiankowany *achidiaconatus Landesbergensis*. Archidiaconia zobowiązana była do dostarczania do piwnic biskupich baryłek czy beczek dobrego wina gorzowskiego¹⁰. W dokumentach papieskich z 1390, 1393, 1398 r. zwany był wiejskim (*archidiaconatus ruralis*)¹¹, co zrozumiałe, skoro parafia gorzowska pozostawała pod patronatem kolegiaty, od 1451 r. władcy (najpierw do 1454 r. Zakonu Krzyżackiego). Archidiaconat sprawował jurysdykcję kościelną nad duchowieństwem w regionie gorzowskim poza parafią miejską, osadzał proboszczów, nakładał kary kościelne z ekskomuniką włącznie.

RG dostarcza nam nowych informacji, które uzupełnimy posiadanymi dotąd z innych źródeł.

Drugim znanym dotąd archidiaconem był Mikołaj **Darsow** przed 20 IV 1390, zarazem dziekan kolegiaty św. Ottona w Szczecinie (1384–1390) posiadając, także inne beneficja kościelne, jak wikarię ołtarza św. Mikołaja w kościele parafialnym w Prenzlau, zachowując ołtarz w kościele parafialnym w Stargardzie, ołtarz św. Katarzyny w Rzeplinie (dziś gm. Dolice); które zachowując, otrzymał 20 IV 1390 wikarię ołtarza NMP w kościele parafialnym w Angermünde nadaną przez papieża Bonifacego IX r.¹² W charakterze archidiacona „wiejskiego” wystąpił 17 X 1393 i 22 IV 1398, zatem to Nicolaus Dornow 19 III 1397 (RG II, szp. 907, 923) i Nicolaus Darsow mający rozliczenia finansowe z biskupem kamieńskim Mikołajem Schippenbeil (z Sępopola) 6 VI 1398 (RG II szp. 888).

Trzecim znanym był jakoby Jan **Berlinghoff**. W czerwcu 1415 miał wystąpić jako archidiacon w Gorzowie i kanonik kościoła Mariackiego w Szczecinie oraz generalny wikariusz biskupa Magnusa¹³, którym był też w 1416 r. Po nim wikariuszem był opat kołbacki Andrzej¹⁴.

7 CDB XIII, s. 10, XVIII, s. 371, XII, s.284, 413.

8 R. Eckert, *Geschichte*, Teil II, s. 31.

9 E. Syska, *Die Urkunden der Stadt Landsberg an der Warthe (Gorzów Wielkopolski) aus der Askanier und Wittelsbacherzeit 1257–1373*, Jahrbuch f. die Geschichte Mittel- und Ostdeutschlands, Bd 48, 2002, nr 92.

10 R. Klempin, *Diplomatische Beiträge zur Geschichte Pommerns aus der Zeit Bogislags X.*, Berlin 1859, s. 366.

11 A. Diestelkamp, *Päpstliche Urkunden zur Geschichte Pommerns von 1378 - 1415*, Baltische Studien AF 37, 1935, s.275..

12 A. Diestelkamp, o.c., s. 275, nr 33, H. Hoogeweg, *Die Stifter und Klöster der Provinz Pommern*, Stettin 1925, Bd II, s.595.

13 Tak twierdzi za znanym sobie źródłem archiwalnym B. Popielas-Szultka, *Klasztory cysterek na Pomorzu Zachodnim w średniowieczu*, Słupsk 2006, s. 118.

14 H. Heyden, *Von den bischöflicher Beamten in Pommern*, Blätter f. Kirchengeschichte Pommerns, Heft 19, 1939, s. 31, 38.

Jednak przypisanie mu Gorzowa zamiast Pyrzyc w literaturze, chociaż możliwe, jest bardzo podejrzane w świetle danych zawartych właśnie w RG. Po przeniesieniu 23 XI 1417 Berlinghoffa za staraniem króla Zygmunta Luksemburczyka z archidiakonii pyrzyckiej na dziekanę w Kamieniu, po rezygnacji z archidiakonii pyrzyckiej przez Michała Bliedę otrzymał ją 7 XII tego roku Marcin Mykkelden, proboszcz ze Słupska i wikary w Darłowie (RG IV/3, szp. 2724); jednak pozostawał o nią w ostrym sporze z Zygfridem de Buck (RG IV/3, szp. 3349). Wcześniej Berlinghoff był kanonikiem kolegiaty Mariańskiej w Szczecinie, wikarym w kościołach mariackich w Pasewalku i Prenzlau, w kościele św. Mikołaja w Prenzlau, u św. Jakuba w Szczecinie. O dziekanę toczył ostry spór z Hermanem Güstrowem kanonikiem myśliborskim jeszcze w 1421. Zmarł w końcu 1422 (RG IV nr 1402, 1628, 3318, 3349, 3662, 3695).

Pewnym natomiast jest archidiakon Jan **Schumacher** (Schomaker) 1418, 1421, 1427 jako zarazem generalny oficjał dystryktu między Łabą (sic!) i Odrą, o czym już było wcześniej wiadomo¹⁵ Archidiakonem gorzowskim był też 17 XI 1430, gdy pozostawał w sporze z Janem Cran o beneficjum w Kołobrzegu (RG IV, szp. 1067). Może był gorzowianinem skoro znamy może jego ojca, rajcę Bureke (Beneke, Yencke?) Schomakera z 1390? Cran zaś musiał potem posiadać i beneficja gorzowskie, bo wypadnie go chyba identyfikować z Janem Kran, po rezygnacji którego 1 II 1494 na prezentację rady miejskiej Gorzowa wikarię NMP w Wawrowie wraz z kaplicą św. Gertrudy w Gorzowie objął Jan Berenfeld¹⁶. Schomaker, będąc zapewne w podeszłym wieku, zadowalał się wikarią ołtarza św. Kosmy i Damiana w kościele kolegiackim w Kołobrzegu i zmarł przed 27 I 1448 (RG V, nr 4286, 4439).

Znany jest też archidiakon Jan **Kupas** czy Kugas 24 V 1440, gdy biskup Zygfryd łączy archidiakoniat gorzowski i czeliński z kamieńskim witztumstwem¹⁷.

Kościół parafialny NMP w Gorzowie:

Ludolf **Lettenyn** wikary w kościele paraf. w Gorzowie (*Novalandeburg*), otrzymuje 10 I 1391 od papieża Bonifacego IX ekspektatywę na beneficjum w kolegiacie św. Marii w Szczecinie. Polecono mu 1 IX 1392 wejść ponadto w posiadanie po zgonie Wernera Freymanna, przeciw procesującemu się duchownemu Jakubowi Oem, kanonii i prebendy w Butzow w szweryńskiej. diecezji, wakującej przez zgon Gerlacha Spekina, zachowując prawa do parafii w Drawsku i prebendy w kolegiacie kołobrzesckiej (RG II, szp. 825, D 281). Lettenin należał do drobnej rodziny rycerskiej z Letnina k. Pyrzyc, znanej od połowy XIII w., w XV–XVI w jako wasalnej wobec Wedlów w ziemi pelczyckiej.

Piotr Czerbow z prezentacji Michała Bliidy oficjała biskupa kamieńskiego Mikołaja otrzymał 30 IV 1399 wikarię Wszystkich Świętych w kościele parafialnym w Gorzowie (*Nyenlandesberg*) wakującą po rezygnacji Jana **Mutzelborch** (RG II szp. 999/1000). Jan Muttelburg jako wikariusz kościoła w Gorzowie wystąpił 10 VI 1376 wraz z proboszczem przy fundacji ołtarza św. Mikołaja¹⁸.

15 H. H e y d e n, dz. cyt., s. 31, Nachtrag II, s. 84; Regesten zu den Urkunden des Bistums Kammin, Archivum Państwowe w Szczecinie – Zbiór starych inwentarzy nr 6, Bd I, nr 494: 1421 r., G. K r a t z, *Geschichte des Geschlechts von Kleist. 1 Theil: Urkundenbuch*, Berlin 1862, nr 107: 1427 r.

16 R. K l e m p i n, dz. cyt., s. 127, nr 1038.

17 Regesten, Bd, II, nr 574. Witztum (*vicedominus*) był stałym przedstawicielem biskupa w kapitule kamieńskiej. O „domu archidiakona” w Gorzowie wzmiankowano jeszcze w 1608 r., A. E n g e l i e n, *Geschichte der Stadt Landsberg an der Warthe von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart*, Landsberg 1857, s. 102.

18 Archiwum Państwowe w Gorzowie, Zbiór dokumentów pergaminowych, nr 46.

Konrad **de Born** otrzymał 3 VI 1412 od Betekina (von dem Borne) prepozyta kolegiaty myśliborskiej prowizję na wikarie Zwiastowania NMP w Gorzowie (*Noualandesberghe*) i św. Bartłomieja w kościele parafialnym w Barlinku (*Noua Berlin*), zwolnione przez zgony Jakuba **Mayerada** i odpowiednio Jana Papendorpa z prezentacji osób świeckich, zachowując jako kanonik prebendę wielką w kościele kolegiackim w Myśliborzu, wikarię w kościele parafialnym w Drawsku oraz w Kaliszu w diec. poznańskiej (RG III, szp. 86). Pochodzi z wielkiej rycerskiej rodziny nowomarchijskiej von dem Borne, i to bez wątplenia Konrad, późniejszy (najwcześniej od 1418 r.), prepozyt kapituły myśliborskiej¹⁹. Mayerad nie jest jeszcze bliżej znany, natomiast mgr Jan Papendorf był kanonikiem (1392), następnie dziekanem kolegiaty mariackiej w Szczecinie (brał w tym charakterze udział w przesłuchaniu waldensów w toku procesu inkwizycyjnego szczecińskiego 1392, 1394), 1400²⁰; otrzymał 14 I 1393 wikarię w Barlinku (*Novabetlm* – odczytano) i archidiaconię w Uznamiu, prebendę wielką w Kamieniu, zachowując dziekanię w kolegiacie gryfijskiej (RG II, szp. 719).

Gerard **Hoyer**, kartuz ze Szczecina (RG IV, 3695) z wikarią w kościele NMP w Gorzowie, o którą 26 V 1423 toczył spór z Rutherem Brick (niżej); otrzymał 16 III 1424 wikarię przy ołtarzu św. Katarzyny w kościele kolegiackim NMP w Kołobrzegu wakującą przez zgon Mikołaja Sartoris, zachowując wikarię w kościele kolegiackim św. Ottona w Szczecinie, w kościołach paraf. w Gorzowie (*Landesberghe*) i Gryficach (RG IV, s. 831); zachowując ją i otrzymując kolejne wikariaty 3 IV 1424, 27 IV 1426 (także w Trzcianku), 23 VI 1428, 4 III 1429 (także w Białogardzie), pozostawał w sporach o wikariaty w Gryficach (1425), we wsi *Grunenberg* w tejsze diec. kamieńskiej (RG IV, 3066, 3072).

Jan **Bramstede** kanonik kamieński, archidiakon pyrzycki, potwierdzony na kanonikacie i wielkiej prebendzie w Kamieniu, otrzymał 6 VII 1422 w drodze zamiany z Henrykiem **Langore** wikarię w kościele gorzowskim (RG IV, szp. 1659). Po rezygnacji z archidiaconatu przed 13 IX 1423 (RG IV, szp. 2138) w drodze zamiany z Zygfydem de Buck (biskupem kamieńskim od 1424 r.) otrzymał 7 V 1424 beneficjum w Lubiechowie (*Lubbichow*, k. Cedyni) i we wsi Boleszkowice (*Vorstenuelde*, lubuska diecezja), zachowując wikarię w kościele paraf. w Prenzlau, Mieszkowicach, Gorzowie; przejął 11 III 1426 archidiaconię pyrzycką wakującą przez rezygnację Zygfyda de Buck, zachowując wikarię w kościele parafialnym w Prenzlau, Mieszkowicach (*Berenwalde*) i w Gorzowie (*Landisbergen*), beneficja w Chockowie (*Gutzekow* dziś Gützkow) oraz we wsiach Lubiechów (*Lubbechol*) i w Boleszkowice. (RG IV, szp. 1659) – H. Lanhore (Langhoen), kanonik kamieński 1394, 1397 (RG II, szp. 856, 535) archidiakon w Stolp nad Piana przed 17 XI 1424 (RG IV, 1440). Jan Bramstede generalny wikariusz i administrator biskupa Magnusa (1423), potem archidiakon w Stolpe nad Pianą (1434-39),²¹ to zapewne dr Jan Bramsted, uczonec augustinianin z Chojny, doradca wójta Nowej Marchii 1445 w sprawie przeniesienia cystersów z Mironic do Prus.²²

19 Zob. E. Rymar, *Kolegiata w Myśliborzu i skład jej kapituły (XIII—XVI w.)*, Nadwarciański Rocznik Hist.-Archiwalny, 2006 nr 13, s. 9-45.

20 D. Kurre, *Quellen zur Ketzergeschichte Brandenburgs und Pommern*, Berlin 1975, s. 81, 93, 235, H. Hoogeweg, dz. cyt., II, s. 524.

21 Regesten zu den Urkunden das Marienstiftes in Stettin vereinigt mit den Regesten zu den Urkunden das Ottostiftes in Stettin, begonnen von dr Oberländer 1914, ergänzt u. beendet von dr. Hoogeweg 1917, Archivum Państwowe w Szczecinie – Zbiór starych inwentarzy nr wol. 1147 (dawniej 28), nr regestu 93.

22 *Repertorium der im Kgl. Staatsarchive zu Königsberg i. Pr. befindlichen Urkunden zur Geschichte der Neumark*, bearb. v. E. Joachim, hrsg. P. v. Niesse, Schriften d. Vereins f. Geschichte d. Neumark, Heft 3, 1895, nr 1069; C. Gahlbeck, *Zisterzienser und Zisterzienserinnen in der Neumark*, Berlin 2002, s. 1290

Rutger **Brinck** IV z lat 1417–1431, wikary w kościele św. Jakuba w Szczecinie (1417) i w kościele parafialnym św. Mikołaja w Prenzlau, zachowując je otrzymał 25 IV 1421 prowizję na parafię w Gryficach; ponadto 2 XII 1421 prowizję na prepozyturę klasztoru żeńskiego w Koszalinie, kanonię i wielką prebendę w kościele kolegiackim w Myśliborzu i wikarię w tymże kościele. Zachowując parafię w Gryficach, wikarię w Szczecinie, w Prenzlau, w kościele NMP w Gorzowie, toczył o spór z Gerardem Hoyer 26 V 1423, 15 VI 1423. Gorzowskiej nie odnotowano w trakcie tego sporu 12 IX 1423. Otrzymał 17 IX 1424 wikarię w kościele kolegiackim w Kołobrzegu, zachowując wikarię w kościele NMP w Chojnie, NMP w Gryfii, u św. Mikołaja w Prenzlau, w kościele parafialnym w Gryficach, kanonię w Kamieniu (RG III/3, szp. 3318). Brinck może pochodził ze Świdwina, gdzie znany jest mieszczanin Hans Brinck w 1535²³.

Mateusz **Vlakenhagen**, wikariusz w kościele kolegiackim NMP w Kołobrzegu 1453 (RG VI, nr 4211), ponadto wikary w kościele św. Jana Chrzciciela i Cecylii w Güstrow (1458), w Białogardzie, u św. Jakuba w Szczecinie i we wsi *Gestin* (1463, 1464) w kamieńskiej diec. (RG VIII, 4210), płacąc 2 grzywny, otrzymał 4 VII 1465 wikarię przy ołtarzu wielkim NMP w kościele parafialnym w Gorzowie (**Lansdeberghe**) wakującą przez zgon Michała **Northusena**. Jako synekurę (bez obowiązku świadczenia posług) otrzymał 3 X 1465 wikarię w kościele parafialnym NMP w Goleniowie. (RG IX, nr 4455) Potem scholastyk kolegiaty Mariackiej w Szczecinie (1486).²⁴

Kościół parafialny NMP w Kostrzynie w diecezji lubuskiej

Konrad **Swebil**, kanonik lubuski, na prezentację Zygmunta króla Węgier i margrabiego Brandenburgii, patrona kościoła oraz byłego biskupa kamieńskiego Jana (Kropidłę, z Piastów opolskich, 1394–1398), otrzymał 14 III 1400 kanonię w kolegiacie myśliborskiej wakującą po zgonie Christiana Gerwera, zachowując beneficjum przy ołtarzu Bożego Ciała w kościele parafialnym w Kostrzynie (RG II, szp. 204).

Kościół św. Piotra w Kostrzynie

Przeciwko Bartłomiejowi **Enghel** alias **Pickeler**, duchownemu (*capellanus*) kościoła św. Piotra w Kostrzynie, który na poświęconej ziemi bo na cmentarzu tamże późnym wieczorem pobił śmiertelnie laską (kijem) po głowie swą służącą (*famula*), wygłaszając słowa ekskomuniki, a następnie w obliczu spodziewanej kary urządził jej pogrzeb i mszę w jej intencji odprawił wbrew prawu kanonicznemu – wniesiono sprawę w Rzymie 17 II 1452. W trakcie postępowania tamże stosowne obciążające go zeznania złożyli 25 III 1453 Jerzy **Haubeke** i Piotr **Kaich**, również kapelani tego kościoła. W zeznaniach tych nazywano go Pickeler (RPG II, nr 74, 1026-7).

Dotąd kostrzyński kościół pod wezw. św. Piotra nie był znany. Kościół parafialny nosił przed reformacją wezwanie mariackie.

23 H. H e y d e n. *Protokolle der pommerschen Kirchenvisitationen 1535–1555*, Köln/Graz 1961, Bd I, s. 22.

24 Regesten zu den Urkunden des Bistums Kammin, Bd II, nr 833.